

Un cinturó de complicitats

Miquel Gil El roqueret de Catarroja estès a l'herba de Prada

Al contrari que Torrent i Miralles, Miquel Gil sí que sap situar el moment i el lloc en què tots tres es troben. Tenia 15 anys i havia fet un curs experimental en valencià a l'institut de Silla i, en acabar, el van becar per a anar a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada. "Jo era el pesat que es passava tot el dia a l'herba amb la guitarreta i en això se m'acosta Vicent Torrent: 'Xe, jo sóc de Torrent', 'i jo de Catarroja', 'ah, i tinc un grup parat i tal, i tu voldries?'... I anàrem a Xàtiva a buscar a un que havia sigut teloner de Raimon i que era Manolo Miralles". La pregunta és obligada, com és que un roqueret que escoltava Chicago i Santana i Led Zeppelin es va convertir en la veu rogallosa que ha marcat per sempre Al Tall. Diu que Vicent Torrent portava tot el bagatge de l'Equip València-Folk i encara utilitzaven les formes americanes. "El descobriment que fa Vicent de manera intuïtiva és agarrar una música tradicional i canviar-li la lletra. I on deia 'la mare que tinga filles que les sàpia guardar com les pelaïlles que no es poden tastar', ell diu 'la mare que tinga filles que no les guarde en excés, que són com les pelaïlles que rànies es poden fer'".

Quan Al Tall va enregistrar el seu primer disc, Gil tenia entre 16 i 17 anys. "El disc va ser un esclat. D'un trimestre a l'altre, de no tindre actuacions vam passar a més d'un centenar. Recorde una crítica d'Àngel Casas al *Tele/Exprés*. En aquell moment no tenia consciència d'estar participant en algun moviment que anara més enllà de la música". El pitjor moment que recorda dels inicis és l'anomenada batalla de València. "Va ser molt dura, especialment a l'Horta, la meua comarca. Massanassa, Silla, Catarroja... Haver de dur una barra de ferro de les que serveixen per a fer formigó a la funda de l'instrument és molt dur". Torrent i Miralles recorden com un daltabaix l'eixida de Miquel Gil del grup. Va ser en 1984. Vist en la distància, li costa trobar un motiu concret i ho atribueix a una suma de factors que li van provocar una crisi personal i el van sumir en la incomoditat més absoluta. "Jo anava a fer una revolució i allò s'havia convertit en un *mamoneo*. Era el moment de la irrupció de les drogues en pla bèstia. Al meu poble patírem molt. Jo mai me n'he amagat i no sé com encara estic viu". A això, s'hi va sumar una crisi estètica: "Recorde que em vaig quedar a quadres quan vaig escoltar 'El tonto Simón', de Radio Futura. I recorde el viratge de Peter Gabriel i els primers discos de Paul Simon, i tot allò m'anava influïnt a nivell estètic. Jo proposava coses al grup com ara incorporar ordinadors, però no era gaire acceptat... Coses que després dius, estava fent el tonto perquè aquelles no eren les formes d'Al Tall, que són molt clares i definides".

Miquel Gil, que continua treballant i parint projectes en solitari i en companyia d'altres, coincideix amb tanta i tanta gent que la música que es fa ara al País Valencià no s'entendria sense el precedent d'Al Tall. "Queda un bon bagatge de cançons. Que un grup deixi per damunt de cinc cançons en l'imaginari popular és una fita molt important".

Ja fa vora trenta anys que Miquel Gil va deixar Al Tall, però en determinats sectors, quan l'han d'identificar, encara li posen l'etiqueta: "I n'estic molt orgullós d'això". Amb tot, a Miquel Gil li queda una espineta i se la vol traure quan faça quaranta anys que es dedica a la cançó, que no sap si serà l'any que ve o l'altre: "Tornar a gravar 'Lladres (que entreu per Almansa)' en condicions. Quan la vaig enregistrar acabava d'arribar de la mili, no tenia ni idea de cantar. Potser no tocaria ni una nota de l'arranjament, o sí... no ho sé, però hi vull posar totes les meues dèries a 'Lladres'".

Manuel Boix Dibuixar una cançó, inventar un món

Hi ha la cadenera dins el puny i el vaixell que comença un viatge possible mentre una xiqueta que és al sol ho contempla i somriu i aquell cavall desbocat d'Almansa esdevé senyera quan obris o tanques una carpeta i del tronc ha d'eixir la dolçaina que escampa els sons i il·lustra els versos dolços dels poetes àrabs que es banyaven al Xúquer. Hi ha tocs i hi ha vares i al sac esgarrat hi ha la cara de Miquel Grau, a qui assassinaren per cridar vull l'estatut. Però abans de tot això s'havia de trencar el silenci,

s'havia d'obrir l'embolcall. "Anem a fer una caràtula que siga un reclam, que un l'agarre per la curiositat, per la modèrnia." Manuel Boix els va dir això als seus amics d'Al Tall després d'haver-se fet molts cafès a la taula de railite del seu estudi taller a l'Alcúdia. "En l'art no hi ha res casual, però en aquest cas l'embolcall esgarrat i el disc que guaita està doblement pensat. Ells van vindre amb les primeres músiques. El més normal hauria sigut agafar un boix, un gravat de fusta d'aquells antics amb un senyor tocant la dolçaina, i jo els vaig dir que no, que s'havia de fer una imatge que la joventut vulga, que siga referència d'alguna manera, un símbol". I la caràtula es va fer així, encara que a la banda de darrere li va donar un aire més tradicional amb unes rajoletes que imitaven les del segle XVIII.

Manuel Boix explica així com va començar a dibuixar les músiques i les lletres d'Al Tall. Com, a partir d'unes "quantas cançons que el marquen i que li donen títol", dibuixa. I explica també com de prop va viure els inicis del grup, quan en alguna ocasió viatjava amb ells, quan escoltaven junts les músiques que els influenciaven. "Al Tall eren els xiquets jovenets que podien dir alguna impertinència dalt de l'escenari". Qualifica l'aparició d'Al Tall dins el panorama valencià de finals del franquisme com una catarsi. "Nosaltres ja havíem xafat la ciutat de València, ja havíem anat a la universitat. Ells, tots, tenien estudis. Eren classe mitjana benestant, amb voluntat de cultura. Hi havia patums que havien escrit llibres. Joan Fuster i Sanchis Guarner, cada un havia fet la seua funció de dir feu aquest llibre, mireu-vos això... Fuster va eixir al carrer a fer apostolat".

L'artista de l'Alcúdia repassa una a una les carpetes d'aquells discos de vinil que conviden a ser remirats per trobar-hi un detall que en l'ocasió anterior va passar desapercebut a l'ull poc avisat. Ens ensenya la coberta de *Tocs i vares*, tan aparentment austera per la cara de davant però on, una volta desplegada, apareix la dolçaina que floreix de la branca i hi ha els rebrots i el perfil d'un home. L'explosió absoluta, la trobem en el disc per a infants *Som de la Pelitrúmpeli*. "Vicent em conta què és el que volia. Jo li faig la proposta d'un

vaixell. Un viatge per la costa. El Mediterrani i el Xúquer. Hi ha també moltes cares conegudes de persones que eren xiquets quan es va enregistrar el disc".

La conversa amb Boix s'allarga per l'entusiasme de l'artista i li preguntem per què deixa de col·laborar amb el grup. I dibuixa un somriure al seu rostre sempre amable i diu que no té una resposta, però forçant la memòria explica que "en 1998 quan Al Tall estava editant *Xavier el Coixo* eren a Mèxic i jo vivia de ple la meua aventura americana, a Nova York". I insisteix que la relació amb el grup es manté. Li preguntem com seria ara la portada d'un disc d'Al Tall i dubta una mica però finalment diu que "hauria d'escoltar-lo un parell de vegades i forçaria la inspiració".

Miquel Gironés Tanina, socarrats de Cocentaina

FRATIS I CAMPS

El dolçainer d'Obrint Pas no té un record del seu primer contacte amb Al Tall perquè té el grup estampat al seu ADN. Al Tall i la dolçaina li vénen de sèrie, com la cinta de *Som de la Pelitrúmpeli* que escoltava quan tenia dos anys i ballava amb totes les cançons que encara recorda. De més grandet ja fa memòria d'algun aplec al Puig. I d'això d'anar als concerts, "recorde que els meus pares m'hi portaven. Dels primers concerts que tinc consciència d'anar-hi voluntàriament devien ser als magatzems del port, algun 9 d'Octubre".

Miquel Gironés va començar a estudiar dolçaina quan tenia 12 anys. En realitat va començar un parell de vegades perquè no fa gaire temps encara hi havia una certa prevenció davant aquest instrument. Gironés demana que precisem que era molt menut quan li va passar i que ràpidament va saber rectificar, però recorda una ganyota de menyspreu per part dels seus companys de conservatori quan va assenyalar la dolçaina com l'instrument que estudiava. Com ell diu, això va durar poc perquè a l'institut algú li va dir que uns que feien música necessitaven un dolçainer i ell hi va anar i es van agradar i Obrint Pas ja tenia el so que els ha fet característics.

La dolçaina és l'instrument, però la peça que entronca Al Tall amb Obrint Pas és 'El cant dels maulets'. "Des del primer concert que vaig fer amb Obrint Pas vam decidir tocar 'Els Maulets' i el públic es va tornar boig. És una cançó que és contemporània, que la van fer ells, però que jo he viscut com a tradicional. Ells han aconseguit que cançons pròpies sonen com música tradicional". Aquest és el principal mèrit que Gironés atorga a Al Tall, "haver transformat melodies tradicionals en cançó moderna i haver fet noves composicions que tots ens pensem que són cançó tradicional. Haver trencat aquesta línia i haver-nos confós que no puguem determinar quina cançó és veritablement tradicional i quina és contemporània". L'han tocat junts moltes vegades, 'El cant dels Maulets', Al Tall i Obrint Pas. La primera vegada, un 25 d'Abril en què Obrint havia muntat un espectacle per enregistrar el disc *En moviment*. També a Barcelona, a Algemesí i enguany a l'Aplec dels Ports.

És habitual parlar dels Obrint Pas com dels hereus d'Al Tall. Gironés ho matisa: "Crec que d'hereus ho som tota la nostra generació, no de músics, sinó de xics i xiques que ens vam criar amb la seua música. Tots som hereus d'una proposta com la d'Al Tall. Ens en consideren a nosaltres en el sentit que hem començat a agafar el relleu de combinar allò popular i tradicional amb allò més modern. Al Tall és un grup que agarra melodies populars, lletres i músiques i les reinventa. Nosaltres en això sí que ens en sentim hereus i, sobretot, seguidors. Seguidors de la seua estela".